

Naročnina za celo leto K 2.—. — Posamezna številka velja 3 krajcarje. — Naročnina se tudi na pol leta plačuje in se mora poslati v naprej. Cena oznanil je za 1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—, $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—, $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—. — Pri večkratnem oznanilu je cena posebno znižana. — Za oznanila (inserte) uredništvo in upravnništvo ni odgovorno. — Uredništvo in upravnništvo je v Ptuj v gledališkem poslopu. — Štajerc izhaja vsaki drugi petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. — Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj. — Rokopisi se ne vračajo in se morajo najdalje do ponedeljka pred izdajo dotične številke vposlati.

Štev. 1.

V Ptuj v nedeljo dne 11. januarja 1903.

IV. letnik.

„Slava Ti, ki si nas kmete ljubil!“

„Od vsega, kar počenjam, hočem tudi videti takoj uspeh! Ko sem odprl veliki vrt, in ko sem postavil drevored okoli mesta, tedaj nisem vzel za to malih drevesc, katere bi se še le počasi razvile, temveč vzel sem zato veliko drevje, da bi njih hlad užival ne le bodoči rod, temveč tudi z menoj živeči ljudje!“

Tako je odgovoril veliki cesar Jožef II., morda najslavnejši vladar naše presvitle cesarske hiše, ko se mu je predstavljalo, da prehitro vpeljava nove naredbe.

Morda so omenjene vrstice tako rekoč znak njegovega prekratkega delovanja, njegovega prekratkega življenja!

Da pa je Jožef II., kateremu je življenje odreklo — kakor pač marsikateremu vladarju, vso srečo v srcu hrepenel, da bi videl sad svojega neumornega dela že med tedaj živečim ljudstvom, da je hrepenel po tem, da bi se veselil sam svojega blagoslovljenega delovanja, temu se nam ni čuditi. A s tem pa, da je marsikatero svojo naredbo, o kateri je bil iz dna srca prepričan, da je najboljša za ljudstvo vendar sam preprečil, ovidevši, da še ljudstva niso godna za njegove nazore, s tem je povzročil da ga tudi mora njegov največji sovražnik občudovati!

„Tukaj leži knez, kateri je želel vse najboljše svojim podložnim, kateremu pa se je malone vse preprečilo“, — ta napis si je izvolil na svojo rakev (trugo), te kratke besede, katere segajo pač vsakemu v srce, ker so žalibog bile preresnične.

A nekaj družega nam je pokazala zgodovina!

Vse naredbe, katere je ta blagi vladar v prid

ljudstva vpeljal, katere je prisiljen moral preklicati, vse naredbe, katere so se po njegovi smrti od naslednikov uničile, vse te naredbe so danes obveljale! Bodisi počasi ali pa s silo so prodrle v novejših časih zopet na dan, in današnja država se vklanja v malone vseh idejah, vseh mislih velikanu naše cesarske hiše, neumrljivemu cesarju Jožefu II.

Najsvetlejšje zadoščenje se je dalo temu velikemu casarju ravno od iste strani, katera je v svoji mržnji, v svoji nehvaležnosti in v svoji spremenljivosti zagrenila njegove zadnje dni, to je od avstrijskega ljudstva.

Vedno in vedno so stopale slabosti in pregreški tega velikega moža bolj v ozadje in rastel je njegov upliv dolgo po njegovi prerani smrti! Ko je ljudstvu živelo po njegovem prenehanju še v težjih časih, kakor poprej, ko se mu je še slabše godilo, tedaj se je spominjalo svojega blagega prijatelja, svojega velikega cesarja!

In tedaj pa, ko so začele pokati pretežke spona tedaj ko se je ljudstvo v burnem letu 1848. začelo braniti pretežke jarma samo, tedaj je zopet sprevidelo, da je cesar Jožef II. za nje hotel vse najboljše, in ko so prvi žarki prostosti ogreli v omenjenem letu naše dunajsko mesto, tedaj se je okinčil njegov kip s cvetljicami, okinčil se je z zastavo prostosti!

V spominu ljudstva je cesar Jožef II. za vse čase ostal kot nespremenljiv dobrotnik, on ni nikdar nehal uplivati na avstrijsko ljudstvo, čeprav se je morda tu in tam par let pozabilo na njega, duh njegov je bil še vedno med ljudstvom, duh velesrč-

nega boritelja za nove tire, za novi, boljši cilj!

„Slava mu, ker je nas kmete ljubil!“ To geslo smo natisnili tudi pod našo podobico v začetku našega lista.

Radi tega smo v gornjih vrsticah hoteli dokazati, da je ljudstvo bilo vedno na strani tega velikega vladarja, dokaz, da so ga vedno kmetje ljubili, je toraj nepotreben, saj so bili ravno ti najbolj tep-tani od celega ljudstva, saj je zares ta presvitli vladar ljubil izmed vseh svojih podložnikov kmeta najbolj!

Pač v vsaki gorski koči je znan resničen zgodovinski dogodek, da je iztopil nekoč ta veliki knez iz svoje kočije, kako je prijel za plug in pomagal vrezati kmetu par brazd. Že to dejstvo je pokazalo njegovo ljubezen do kmeta, a bilo pa je samo podoba one prave ljubezni za kmeta, katera je napolnjevala blago srce tega kneza.

Sužniki so bili kmetje, do njegovega časa, tep-tani še hujše, kakor živina, cesar Jožef II. pa je stopil pred tedajne mogočnejše v sveti svoji jezi in je rekel prvič tiste besede velikega pomena: „Gospodje, tudi kmet je človek!“

In kdo so pa vendar bili ti gospodje? Grajščaki, mogočnejši, so bili, bili pa so to tudi sedajni največji sovražniki kmeta — **klerikalci**. „Slava Ti, ki si nas kmete ljubil, slava Ti, kateri si nas prvi začel braniti hudega peklenskega zmaja, klerikalizma, slava Ti cesar Jožef II!“

Ali morda ni res? Ali niso bili največji sovražniki cesarja Jožefa II. klerikalci tedajni duhovniki in cerkveni velikaši?

Ljudstvo, kmeta so tlačili, izsrkali mu, kakor pijavke zadnjo kapljo krvi, za te izguljene milijone pa so tako živeli po svojih samostanih (klostirih), da je bil cesar Jožef II. primoran jih izgnati iz njihovih bivališč, da je bil primoran te bivališča —

Skušnjava.

Dolgo let je že preteklo, od onega časa, ko smo imeli v nasi vasi misijon. Bil sem tedaj sicer prav mlad deček, a vendar še se prav dobro spominjam na nekatere pridige. Pa tudi niso bile karsibodi! Pater Krišpinus bičal je s svojim močnim glasom in z debelimi rokami naše pregrehe, da se je kar cela cerkev tresla, slikal je nam peklenški ogenj tako živo, da nam je vkljub hudemu mrazu vroče postajalo, ter nam popisal hudiča, veste pravega vraga z rogovi, dolgim repom in s parklji, tako natanko, da so se naše jezične tercijalke začele od straha glasno jokati. Drugi misijonar, stari pater Felicijan, je pridigoval ravno nasprotno. On ni gromel in razbijal na prižnici in tudi ni strašil s peklenščaki, ampak z milim glasom nas je očetovsko opominjal, naj krenemo na pravo pot in nam dajal dobre svete, kako naj živimo, da ne bomo pogubljeni. Posebno je zabičeval, da se moramo skrbno izogibati vsake, tudi najmanjše skušnjave. Da bi dokazal, kako lahko človek greši, pripovedoval nam je sledečo pripovedko:

V starih časih, ko še ni bilo toliko hudobije na svetu, kakor dandanes, v onih srečnih časih, ko je vsemogočni stvarnik krepostnim ljudem še plačeval njihove lepe čednosti s čudnim močmi, živel je v jutrovej deželi nek človek, ki ni na-

zapreti! To je zgodovinska resnica, katere ne more nihče potreti, zgodovinska žalostna resnica, zapisana za veke!

In ravno te pijavke kmečkega stana so bile, katere so prisilile tega blagega moža, da je moral sam preklicati marsikatero svojih prevažnih naredb, te pijavke so ugonobile po njegovi smrti njegove prekrasne misli in ideje!

A ni se jim posrečilo jih popolnoma ugonobiti, ne! Videli smo iz gornjih vrst, da so v dušah ljudstva, v dušah kmetov pognale kali, in dandanes vidimo, da poganjajo te kali prostosti, te kali slobodne misli, prelepe, prekrasne bilke, iz katerih se bode prej ali slej razvilo bogato klasje!

Slava Ti, cesar, ki si nas kmete ljubil, slava Ti cesar Jožef II. ki si že pred več kakor 100 leti spoznal največjega sovražnika kmetov — klerikalizem. Tvoje kosti že morda davno trohnijo, a duh Tvoj pa veje med nami, duh prostosti, kateri je želel samo blagor ljudstvu in kmetu, prekrasen duh — neumrljivi duh!

Našim naročnikom.

Drevo, katero vsadiš, dragi kmet, ne more vzrasti na enkrat toliko, da bi bilo večje, kakor drevje, katero že raste več let. Naš list smo kolikor mogoče povekšali, toda na enkrat se vse ne da, ker nočemo in ne smemo delati dolgov! Naročnino smo morali povikšati za 40 krajcarjev na leto in prepričani smo, da bomo za to malo svoto gotovo ustregli željam naših bralcev še v večji meri, kakor do sedaj. Jako nas je veselilo, da so nam poslali malone vsi naši stari naročniki tudi svoje pristojbine, da, celo nekateri še več, kakor jim je bilo treba. To je pač dokaz, da so zares prepričani, da se jim ne zdi 1 goldinar, katerega plača naročnik za naš list, preveč. Vse tiste cenjene naročnike, kateri nam še dolgujejo naročnino, prosimo, naj nam jo pošljejo še v teku meseca januarja. Ako bomo imeli denar v rokah,

pravil v celem svojem življenju še nobenega greha. Vse ga je zato častilo kot svetnika, in neskončno usmiljeni Bog mu je dal za njegove zasluge zmožnost, da je duhove videl in njihova dela razumel. Nekega velikega praznika je med službo božjo klečal pred oltarjem in iskreno molil. Dolgo je molil svojega milostljivega Boga, potem pa je jenjal. Na strani oltarja je namreč zagledal hudiča. Stal je na stolu in držal v jedni roki svinčnik, v drugi pa kos pergamenta, to je kos zelo močnega papirja iz oslovske kože. S svojimi ognjenimi očmi je pazljivo gledal na množico ljudi, ki je bila v cerkvi. Kadar je kdo izpregovoril kako besedico, ali se smejal, ali zijal okrog, ali imel posvetne in morda — Bog nas varuj, — še celo pregrešne misli, ga je takoj zapisal. Hitro je bil papir na obeh straneh poln. Toda vrag si je znal pomagati: vtaknil je pergament med zobe in ga nategoval. Nekaj časa je nategovanje še slo, a potem je postalo zmiraj težavnejše, in satan se je od hudega dela začel potiti, da je kar teklo od njega. Na veliko njegovo nesrečo začeli so fantje in dekleta pokasljavati in se od strani gledati. Da bi dobil za te nove grešnike zadosti prostora, nategnil je pergament s vso močjo. Pa gromska potica, papir se naenkrat pretrga in hudobec udari s svojo glavo po zidu, da je močno zabučalo in da je svoj dolgi go-reči jezik kar pol klaftre daleč iz gobca pomolel. Našemu po-božnemu možu se je vragova nesreča neizrečeno dopadla. Po-